

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Монографія «Регулювання розвитку малого підприємництва в Україні: проблеми і шляхи становлення» – черговий науковий доробок завідуючого відділом проблем регуляторної політики і розвитку підприємництва Інституту економіки промисловості НАН України, кандидата економічних наук, старшого наукового співробітника Вячеслава Івановича Ляшенка, і присвячена актуальній і недостатньо вивченій проблемі регуляторних режимів державного регулювання розвитку підприємництва в змішаній економіці.

Зміна якості середовища бізнесу, надання їй стимулюючого характеру, особливо в інноваційній сфері, формування нового підходу до розвитку підприємництва вимагає осмислення самої наукової концепції розвитку та регулювання підприємництва, що підсилює наукову і практичну значимість монографічного дослідження.

В роботі досить вдало вирішені завдання:

розробки концепції регуляторного режиму як балансу стимулів і обмежень з визначенням його організаційно-економічного механізму реалізації в різних локальних площинах, в тому числі формування мережі конкурентоспроможних кластерів в старопромислових регіонах;

обґрунтування еволюції становлення малого підприємництва в ході формування змішаної економіки України з встановленням нелінійності даного процесу і етапів створення ефективного регуляторного середовища;

створення нового аналітичного забезпечення оцінки малої приватизації через введення зональних коефіцієнтів оцінки даного процесу;

обґрунтування франчайзингової моделі формування регіональної мережі інноваційної підприємницької інфраструктури;

використання регуляторного інструментарію стимулюючої функції спеціального режиму фіксованого оподаткування малого бізнесу з розробкою перспективної багаторозрядної шкали його реалізації на основі спрощеної системи оподаткування, що мінімізує податкове навантаження.

Структура роботи характеризується логікою і послідовністю викладу, а зміст роботи – інформаційною насиченістю, високим науковим рівнем та методологічним обґрунтуванням. Відчувається власна зважена і обґрунтована думка автора, його чітка наукова позиція. Монографія складається із п'яти розділів, які об'єднують п'ять блоків проблем. У першому розділі розглядається еволюція концепцій державного регулювання підприємницької активності в Україні. При цьому проведено компаративний аналіз використання регуляторного інструментарію в Україні порівнянні з іншими розвинутими країнами (с. 107), обґрунтовано механізми

регулювання розвитку складних соціально-економічних систем, сформовано 18 теорем трансформації регуляторних режимів розвитку малого підприємництва (с. 51–66, с. 77–81), і на цій основі сформовано концепція регуляторного режиму (монопольного, моноцентричного, конкурентного, поліцентричного, с.97) який опирається на синергетику стимулів і обмежень.

Другий блок піднятих проблем присвячений дослідженню особливостей становлення підприємництва в Україні за період з 1991 року по 2005 рік, використання інструментарію регуляторної політики в площині формування якісного регуляторного середовища. Автор емпірично доводить гіпотезу впливу процесів демократизації і економічних реформ на соціально-економічні та соціально-психологічні передумови становлення малого підприємництва в Україні (с. 113–118).

У третьому розділі монографії проведено ретроспективний аналіз масової малої приватизації з визначення соціально-економічних наслідків і особливостей її сучасного етапу. При цьому особливу увагу автор звернув на концептуальну систему впливу і взаємодії процесів малої приватизації з розвитком підприємницького сектора економіки (с. 192), дослідження впливу макроекономічних показників на параметри ринку об'єктів малого підприємництва (с. 220–222).

Четверта група проблем присвячена дослідженню спеціальних режимів оподаткування малого бізнесу (с. 267–277), в яких автор особливий акцент ставить на спрощеному механізмові оподаткування і перспективах його запровадження. Оригінальною є пропозиція автора про створення і використання в Податковому кодексі України системи диференційованих спеціальних режимів оподаткування, в основі яких покладено ставку податку відносно створеного доходу, кількості працюючих та сфери господарювання суб'єктів підприємництва.

Особливий науковий і прикладний інтерес мають локальні режими сприяння розвитку малого підприємництва, які автор пропонує в п'ятому розділі монографії, і які спрямовані на стимулювання структурних зрушень в старопромислових районах Донецького регіону, франчайзингову підтримку формування інноваційної інфраструктури підприємництва, спеціальних режимів розвитку на територіях пріоритетного розвитку і в спеціальних економічних зонах.

Домінантою методології роботи є спроба поєднати сучасні досягнення системного підходу з концепцією самоорганізації, що дозволило авторові монографії досліджувати фундаментальні питання теорії економічного розвитку різних форм малого підприємництва з позицій синергетичного підходу.

Основна наукова цінність монографії полягає в тому, що в ній вперше у вітчизняній літературі зроблена достатньо успішна спроба встановлення взаємозв'язку між державною регуляторною політикою у сфері малого підприємництва з теорією режимів господарської діяльності, згідно з якою регуляторний режим розглядається як своєрідний баланс стимулів і обмежень. Головною ідеєю монографії виступає обґрунтування суті і тенденції становлення і розвитку малого підприємництва як структуроутворюючого чинника змішаної економіки, розробка теоретичних основ і організаційно-економічних режимів регулювання розвитку підтримки малого підприємництва в Україні.

Ляшенко В.І. досить вдало досліджує у монографії теоретичні основи підприємництва, узагальнює вітчизняний і світовий досвід становлення, розвитку і

підтримки малого підприємництва, еволюцію форм державної політики розвитку малого підприємництва в Україні, проблеми інтеграційних зв'язків малих та великих підприємств, способи самоорганізації малого підприємництва. Дослідником розглядаються такі проблеми, як діалектика приватного і публічного інтересу в державній регуляторній політиці, інституційно-теоретичні основи формування режимів регулювання підприємництва, спеціальні регуляторні режими, режими регулювання малого підприємництва в Україні.

Поряд з низкою позитивних сторін рецензованої монографії, є в ній і певні дискусійні питання. Зокрема, в характеристиці стратегічного вектору реалізації регуляторної політики в Україні автор виділяє лише інноваційний вектор конкурентного розвитку, тоді як елементи сталого, ноосферизованого розвитку упускаються.

В аналізі інституціональних засад формування регуляторного середовища (с. 125–152) дослідник упускає розгляд організаційно-правового підґрунтя запровадження стандартів якості Міжнародної організації стандартизації ISO в практику регуляторної діяльності, що могли б створити своєрідні індикатори, за допомогою яких можна було відслідковувати ефективність та результативність регуляторної діяльності.

Однак дані зауваження швидше вказують на необмежену можливість наукового пошуку і подальших плідних напрацювань автором. За своєю суттю, змістом, логікою наукове дослідження, проведене в монографії, поза сумнівом, має високий методологічний та методичний рівень, досить глибоке теоретичне обґрунтування та практичну апробацію.

Монографія представляє інтерес і може бути корисною для науковців, аспірантів, магістрів, які цікавляться питаннями створення ефективного регуляторного середовища в національній економіці; фахівців, які займаються безпосередньо питаннями управління та державного регулювання, а також для представників органів виконавчої влади та місцевого самоврядування при безпосередній розробці і реалізації регуляторних актів. На наше глибоке переконання, монографія знайде підтримку і серед керівників та менеджерів малих підприємств та організацій, які за допомогою рекомендацій зможуть раціонально організувати свою діяльність в умовах структурних трансформацій та створення конкурентного середовища.

Проректор з наукової роботи Тернопільського національного економічного
університету д. е. н. професор **А.Ф. Мельник**

К.е.н., доцент кафедри державного і
муніципального управління **Т.Л. Желюк**